

**Иртышева И. О.
Арчибисова Д. С.**

Национальный университет кораблестроения имени адмирала Макарова

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМОЙ В РЕГИОНЕ

Резюме

Проведен анализ основных принципов и концепций логистического управления, что стало основой для определения стратегии совершенствования управления логистической системой в регионе. Автор показывает, что стратегия совершенствования позволяет построить модель управления логистики и является очень важной для межрегионального развития страны.

Ключевые слова: логистика, логистическая система, регион, региональное развитие.

**Irtysheva I. O.
Archibisova D. S.**

National University of Shipbuilding named by admiral Makarov

ECONOMIC DIAGNOSIS OF GOVERNANCE MODEL OF LOGISTICS SYSTEM IN THE REGION

Summary

The analysis of the basic principles and concepts of logistics management is held. This became the basis for the definition of strategies for improving the management of the logistics system in the region. The author shows that the strategy of improving allows you to build the management model of logistics and are very important for the development of inter-regional countries.

Keywords: logistics, logistics system, the region, the regional development.

УДК 336.77:334.012.64

Королович О. О.

Мукачевський державний університет

РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТНО-РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті наведена характеристика специфіки розвитку малого бізнесу як перспективного напрямку створення конкурентно-ринкового середовища України. Так, автором доведено, що успіх ринкових перетворень та ефективність розвитку регіональної господарської системи значною мірою залежить від того, чи вдасться реалізувати потенціал малого підприємництва, як динамічного та високо мобільного сектору економіки. Зокрема, малий бізнес формує саме ті елементи регіональної господарської системи, без яких регіональна економіка не можуть розвиватися. Виділені положення формують умови для створення сучасної парадигми розвитку малого бізнесу в Україні.

Ключові слова: господарська система, малий бізнес, підсистема задоволення споживчих запитів, підсистема зайнятості місцевого населення, інвестиційні проекти.

Постанова проблеми, її актуальність та зв'язок із науковими завданнями. Науковцями (зокрема, Фединець Н.І., Мироновим Ю.Б., Гонською М.Р. [11], Бей О., Томсоном Г. [3]) доведено, що успіх ринкових перетворень та ефективність розвитку регіональної господарської системи, значною мірою, залежить від того, чи вдасться реалізувати потенціал малого підприємництва, як динамічного та високо мобільного сектору економіки.

Зокрема, слід погодитись, із твердженнями Бей О., Томсон Г., що малий бізнес формує елементи господарської системи, без яких регіональна економіка не здатна розвиватися [3, с. 9; 4], у т.ч.: 1) підсистему задоволення споживчих запитів (це пов'язано з тим, що суб'єкти малого бізнесу функціонують переважно на локальному ринку); 2) підсистему зайнятості місцевого населення (так, малий бізнес, сприяє широкій зайнятості місцевого населення і забезпечує зростання його доходів); 3) підсистему стимулювання підприємницької діяльності (це пов'язане з тим, що малий бізнес активізує використання ресурсного потенціалу регіонів); 4) підсистема інноваційного розвитку економіки

регіону (так, малий бізнес чутливий до інновацій, тому, сприяє інноваційному розвитку економіки регіону, забезпечуючи її конкурентоспроможність, гнучкість, мобільність, здатність до структурних та технічних зрушень). У зв'язку з цим саме розвиток малого бізнесу визначається як один із найбільш перспективних напрямів створення конкурентно-ринкового середовища регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми малого бізнесу знайшли широке відображення у вітчизняній та зарубіжній літературі. Так, виділяється фундаментальна праця Бей О., Томсона Г. [3], яка присвячена розробці стратегій розвитку малого бізнесу на регіональному рівні. Зокрема, науковцями здійснено загальний огляд тенденцій та факторів розвитку малого бізнесу у світі та сформовано загальні підходи до стратегічного управління його розвитком (на рівні окремої регіональної господарської системи). Цікавими є праці Фединець Н.І., Миронова Ю.Б., Гонської М.Р. [11], Киндзерського Ю. [5], якими окреслена специфіка деформації інституту власності в Україні та формування малого бізнесу (як ефективного

власника). Крім того, можна виділити значну кількість праць, присвячених генезі та етимології категорії "малого бізнесу", зокрема: Д.В. Ляпіна, В.І. Дубровського, О.М. Піщуліна, О.П. Продан [4] та ряду інших.

Разом з тим, наявність системних проблем, щодо розвитку малого бізнесу як перспективного напрямку створення конкурентно-ринкового середовища, потребує фундаментальних досліджень у визначеній площині.

Метою статті є характеристика специфіки розвитку малого бізнесу як перспективного напрямку створення конкурентно-ринкового середовища України.

Виклад основного матеріалу. За даними Національного інституту стратегічних досліджень за період з 2010 р. по січень 2015 р. в Україні було наявне поліноміальне скорочення кількості суб'єктів малого бізнесу у середньому на 1,3% (рис. 1). Найбільше скорочення припало на 2013-2015 рр., у продовж яких кількість відповідних суб'єктів скоротилася у середньому на 6,1% (у т.ч. на 10% по суб'єктам мікропідприємництва).

Окрім виділеної специфіки, щодо кількості суб'єктів малого бізнесу, за 2013-2015 рр. спостерігається зниження за обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) та кількістю найманих працівників (рис. 2).

Окреслена динаміка розвитку малого бізнесу в Україні пов'язані із рядом системних проблем, у визначеній площині. Так, найбільш проблемним моментом є декларативний характер державної підтримки малого бізнесу, що супроводжується неоднозначністю та суперечливістю чинної нормативно-правової бази. Так, базове правове забезпечення розвитку малого бізнесу в Україні формується на основі достатньо диференційованої системи законодавчих актів, зокрема [11; 3; 4]: 1) Закону України "Про підприємництво" N 436-IV (яким визначаються основні правові, економічні та соціальні засади заняття підприємницькою діяльністю громадянами та юридичними особами на території України, встановлюються гарантії, щодо свободи підприємництва та його державної підтримки); 2) Конституції України (згідно ч. 1 ст. 42 кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом); 3) Закону України "Про власність" N 997-V (який визначає права приватної власності); 4) Закону України "Про господарські

товариства" № 1576-12 (який визначає поняття і види господарських товариств, правила їх створення, діяльності, а також права і обов'язки їх учасників та засновників); 5) Закону України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні" від 22.03.2012 4618-17 (ст. 1, р. 2 ст. 3-4). Крім того окремі аспекти правового забезпечення розвитку малого бізнесу викладені у: Господарському кодексі України від 16.01.2003 № 435-IV (ст. 1), Податковому кодексі від 02.12.2010 № 2755-VI (ст. 1); Законі України "Про ліцензування видів господарської діяльності" від 02.03.2015 № 23 (ст. 7), Законі України "Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна" від 21.10.2010 № 2623-17; Законі України "Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні" від 10.06.2012 № 2157-14 та ін. У зв'язку з виділеною специфікою нормативно-правової бази, фактично, не сформовано єдиної системи взаємно узгоджених норм, які не характеризуються цілісністю, щодо нормативно-правового регулювання діяльності малого бізнесу в Україні. Окреслене призводить до неспроможності уряду забезпечити дієвість основних напрямків державної підтримки малого бізнесу, а саме [11; 4; 7]:

1) фінансово-кредитну та інвестиційну підтримку суб'єктів малого бізнесу. Так, малий бізнес не є привабливим позичальником для фінансових установ, у зв'язку з цим, станом на 2014 р. мінімальний розмір кредиту у цьому сегменті не перевищує 20 тис. грн. із терміном кредитування 2-3 місяці під 25%-30% річних [9]. Відповідна підтримка малого бізнесу за рахунок коштів місцевих бюджетів, надається переважно на конкурсних засадах, у формі фінансового кредиту для найбільш ефективних інвестиційних проектів суб'єктів малого бізнесу. (тобто таких, що відповідають ряду специфічних критеріїв, які значно ускладнюють доступ суб'єктів малого бізнесу до фінансової підтримки).

Наприклад, фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка суб'єктів малого бізнесу, що реалізується Департаментом економічного розвитку Чернігівської області державної адміністрації передбачає відповідність інвестиційних проектів 14-м конкурсним критеріям [10] основні з яких виділені в табл. 1.

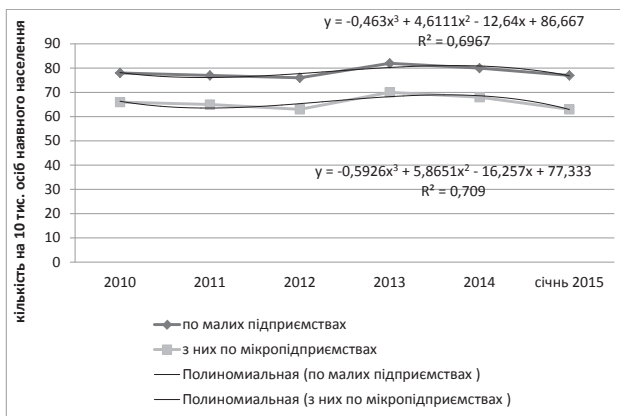

Рис. 1. Динаміка кількості суб'єктів малого бізнесу на 10 тис. осіб населення, за 2010-2015 рр.

Джерело: розроблено за даними Національного інституту стратегічних досліджень (при цьому дані за 2014-2015 р. є приблизними та наведені без врахування даних тимчасово окупованих територій)

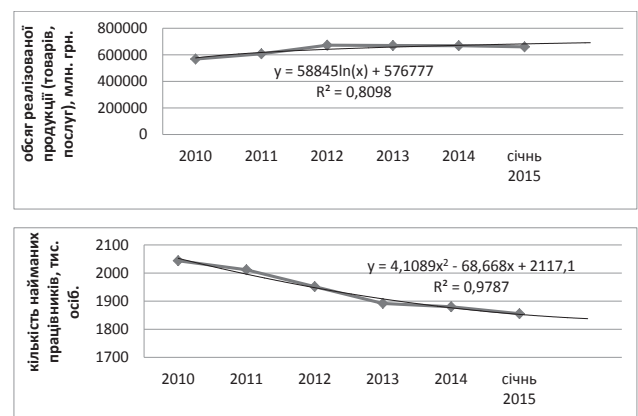

Рис. 2. Динаміка інших показників діяльності суб'єктів малого бізнесу в Україні, за 2010-2015 рр.

Джерело: розроблено за даними Національного інституту стратегічних досліджень (при цьому дані за 2014-2015 р. є приблизними та наведені без врахування даних тимчасово окупованих територій)

2) забезпечення участі суб'єктів малого бізнесу у виконанні поставок для державних, регіональних та місцевих потреб. Зокрема, така підтримка обмежується самою специфікою таких поставок (відділених у табл. 2), яка здійснюється в достатньо великих обсягах, шляхом організації конкурсних торгів, згідно з Законом "Про здійснення державних закупівель" від 1 червня 2010 р. № 2289-VI [1]. При цьому, критерії, що обмежують участь суб'єктів малого бізнесу у виконанні поставок для державних, регіональних та місцевих потреб наведені у табл. 2.

Вище наведена специфіка призводить до того, що суб'єкти малого бізнесу в Україні практично не беруть участі в тендерах на закупівлю державою товарів, робіт і послуг.

3) ефективну нормативно-правову базу (далі – НПБ) у сфері підприємницької діяльності. Це пов'язане, передусім, з відсутністю усталеного

визначення категорії "суб'єкт малого бізнесу". Так, сутність даної категорії згідно положень Закон України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні" (ст. 1) визначається як суб'єкти мікропідприємництва (які відповідають ст. 55 Господарського кодексу України).

Разом з тим відповідно до господарського кодексу України дане тлумачення є значно ширшим та узагальнює суб'єкти: 1) мікропідприємництва, зокрема: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 10 осіб, а річний дохід від діяльності 2 млн. євро (за середньорічним курсом НБУ); юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 10 осіб та річний дохід від діяльності 2 млн.

Таблиця 1

Базові критерії відповідності інвестиційних проектів суб'єктів малого бізнесу для фінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів

	Конкурсні критерії, відповідно до [10] ¹										
	1,2,3	4	5	6	7	8-9	10	11	12	13	14
Додаткові обмеження, що формуються для малого бізнесу	-	Не можливість отримання доходу низько прибутковими та новоствореними суб'єктами малого бізнесу	-	Основними видами діяльності у сфері малого бізнесу України є: торгівля, будівництво, фінансова діяльність та сфера послуг	Не можливість отримання допомоги новоствореними суб'єктами малого бізнесу	Значна бюрократизація процесу	Потреба у: заставі майна, банківській гарантії, договорі поручки, страхуванні фінансового ризику.	-	Значна бюрократизація процесу, додаткові витрати на процесу документування	Додаткове фінансове навантаження на суб'єкта малого бізнесу	Значна бюрократизація процесу

Примітка.

¹ 1) частка державної власності не більше 25 %; 2) частка власності нерезидентів України не більше 25%; 3) територіальна належність до Чернігівської області; 4) прибуткова діяльність підприємства; 5) позитивна кредитна історія за 5 останніх років; 6) напрямки фінансування, визначені у відповідності до обласної Програми розвитку малого і середнього підприємництва (зокрема: сільське, лісове, рибне господарство; машинобудування, виробництво машин та устаткування; легка промисловість; деревообробна промисловість; виробництво будівельних матеріалів; будівництво та ремонтно-будівельні роботи; виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування, приладобудування та інформаційних технологій; виробництво електроенергії з відновлювальних джерел енергії та відходів, альтернативних видів палива, виробництво опалювальних приладів, які працюють на твердому паливі, впровадження енергозберігаючих технологій; запровадження виробничих процесів з використанням місцевої сировини та відходів виробництва, організація переробки сміття; туристична та рекреаційна сфери; мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; громадське харчування; надання платних послуг населенню; виробництво продуктів харчування; охорона здоров'я та соціальна сфера); 7) термін діяльності підприємства не менш як 5 років; 8) сума фінансування не більше 500,00 тис. грн. або понад 500,0 тис. грн (за погодженням з Наглядовою радою Державної організації "Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області"); 9) термін фінансування до 5-ти років з пільговим періодом, що не перевищує 6-ти місяців; 10) повне забезпечення кредиту; 11) власний внесок у проект не менше 25 %; 12) гарантування окупності проекту та потенційне зростання надходжень платежів до бюджету (підтверджена перспективним інвестиційним планом); 13) обов'язкове створення додаткових робочих місць (від 5 до 10-ти штатних одиниць); 14) соціальна спрямованість інвестиційного проекту.

Джерело: сформовано автором

Таблиця 2

Специфіка організації конкурсних торгів при виконанні поставок для державних, регіональних та місцевих потреб

Критерії, що обмежують участі суб'єктів малого бізнесу у виконанні поставок для державних, регіональних та місцевих потреб	Специфіка обмежень
Основним завданням системи організації державних закупівель є економія державних фінансів та підвищення ефективності їх витрачання	Кращі ціни здатні запропонувати підприємства, що не є суб'єктами малого бізнесу
Практичне виконання процедур державних закупівель в Україні характеризується рядом проблем, пов'язаних з недосконалістю Закону "Про здійснення державних закупівель" від 1 червня 2010 р. № 2289-VI	законодавчий акт не містить у п. 28 ст. 28 чітких критеріїв за якими проводиться оцінка пропозицій учасників торгів та визначення переможця
Вимога надати гарантії фінансового забезпечення для участі в тендері, згідно положень Закону "Про здійснення державних закупівель" від 1 червня 2010 р. № 2289-VI	законодавчо встановлений відносно високий для малого бізнесу бар'єр.

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Таблиця 3

Послідовність процедур реєстрації суб'єктів малого бізнесу

Процедури реєстрації суб'єктів малого бізнесу	Супутні витрати
Проведення зборів засновників та підготовка статуту підприємства, установчого договору, протоколу зборів засновників.	Оплата збору за державну реєстрацію. Сплата власниками підприємства внеску до статутного фонду.
Засвідчення підписів засновників підприємства під статутом та установчим договором у нотаріальній конторі.	
Відкриття тимчасового рахунку та створення статутного фонду суб'єкта підприємницької діяльності.	
Подання до відповідного відділу районної державної адміністрації необхідних передбачених законодавством документів для державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності.	Витрати на сплату консультативних послуг сторонніх організацій
Отримання затверджених документів про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності у районній державній адміністрації.	
Процедура після реєстраційного оформлення (постановка на облік у районній податковій інспекції, відмітки органів Пенсійного фонду, постанова на облік у службі зайнятості).	
Відкриття постійного рахунку	Сплата послуг за відкриття рахунків
Одержання дозволу на виготовлення печатки та штампів у відділі дозвільної системи районного відділу внутрішніх справ	Витрати на виготовлення печатки та штампів

Джерело: розроблено на основі [2; 4]

євро (за середньорічним курсом НБУ); 2) суб'єктів малого підприємництва. фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 50 осіб, а річний дохід від діяльності суму, еквівалентну 10 млн. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ; 2) юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 50 осіб та річний дохід від суму, еквівалентну 10 млн. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ. Так, фактично, для ідентифікації фізичної чи юридичної особи, як суб'єкта малого бізнесу, доцільно визначити середню кількість працівників та суму доходу в євро. Разом з тим, як саме розрахувати окреслені величини (Господарським Кодексом України та Законом “Про розвиток та державну підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва в Україні) не регламентовано;

4) надання суб'єктам малого бізнесу пільг у податковій сфері в рамках введення спрощеної системи оподаткування (зокрема, запровадження спрощеного режиму їх оподаткування шляхом зниження податкового тиску за Законом України № 4014-17 від 01.01.2013 р. “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності”).

Так, така система оподаткування дозволила: 1) підняти рівень заробітної плати працівників сфери малого бізнесу; 2) реінвестувати додаткові кошти в основні засоби малого бізнесу. Зокрема, після прийняття Податкового кодексу України спостерігалося зростання кількості суб'єктів малого бізнесу, що застосовували податкові пільги(спрощенців. Так, у 2012 році окреслені пільги застосовувало понад 200 тисяч осіб, у 2013 р. понад 113 тисяч осіб, а станом на 2014 р. понад 1702,5 тис. осіб [8, с. 80-81]. Проте спрощена система оподаткування має обмежену ефективність, так: 1) крім єдиного податку, суб'єкт малого бізнесу є платником низки податкових платежів (зокрема, єдиного соціального внеску, податку на додану вартість та ін.); 2) наявне жорстке обмеження обсягів виторгу суб'єктів малого бізнесу, які дають право використовувати спрощену систему оподаткування; 3) суми єдиного податку фізичної особи-платника податку сплачуються авансом за звітний період /квартал (незалежно від того чи фактично буде отримано дохід від здійснення такої діяльності за звітний період).

5) рядом організаційно-правових труднощів щодо започаткування та ведення малого бізнесу (зокрема, такими як: корупція та бюрократія, недосконалість системи ліцензування; проблеми з реєстрацією), у зв'язку з якими тільки 5% з числа новостворених суб'єктів в Україні можна вважати успішними, а 35% зникають вже протягом першого року діяльності [3]. Так, наприклад, згідно Закону України “Про підприємництво” (ст. 8, р. 2) процедура реєстрації суб'єкту малого бізнесу досить складною та складається із ряду процедур (що інтегрують супутні витрати) окреслених у табл. 3.

6) недосконалість системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення, недосконалість системи навчання та перепідготовки персоналу для підприємницької діяльності тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати характеристики специфіки роз-

витку малого бізнесу як перспективного напрямку створення конкурентно-ринкового середовища України дозволили констатувати наступне:

1) малий бізнес формує елементи регіональної господарської системи, без яких регіональні економіка не можуть розвиватися у т.ч. підсистеми: задоволення споживчих запитів; зайнятості місцевого населення; стимулювання підприємницької діяльності; інноваційного розвитку економіки регіону. У зв'язку з чим саме розвиток малого підприємництва у регіоні визначається як один із найбільш перспективних напрямів створення конкурентно-ринкового середовища регіону.

2) проблеми розвитку малого бізнесу в Україні пов'язані із рядом системних проблем, у визначеній площині. Найбільш проблемним є декларативним характером державної підтримки малого бізнесу, що супроводжується неоднозначністю та суперечливістю чинної нормативно-правової бази. Так, базове правове забезпечення розвитку малого бізнесу в Україні формується на основі достатньо диференційованої системи законодавчих актів, у зв'язку з чим не сформовано єдиної системи взаємно узгоджених норм, які не характеризуються цілісністю. Окреслене призводить до неспроможності уряду забезпечити дієвість основних напрямків державної підтримки малого бізнесу.

3) наявна неспроможність уряду забезпечити дієвість основних напрямків державної підтримки малого бізнесу, а саме: а) фінансово-кредитну та інвестиційну підтримку суб'єктів малого бізнесу (так, малий бізнес не є привабливим позичальником для фінансових установ, а відповідна підтримка малого бізнесу за рахунок коштів

місцевих бюджетів, надається переважно на конкурсних засадах, у формі фінансового кредиту для найбільш ефективних інвестиційних проектів суб'єктів малого бізнесу); б) забезпечення участі суб'єктів малого бізнесу у виконанні поставок для державних, регіональних та місцевих потреб (підтримка обмежується самою специфікою таких поставок); в) ефективну нормативно-правову базу у сфері підприємницької діяльності (це пов'язане з відсутністю усталеного визначення суб'єктів малого бізнесу); г) надання суб'єктам малого біз-

несу пільг у податковій сфері (в рамках введення спрощеної системи оподаткування, що має обмежену ефективність); д) рядом організаційно-правових труднощів щодо започаткування та ведення малого бізнесу (зокрема, такими як: корупція та бюрократія, недосконалість системи ліцензування; проблеми з реєстрацією) та ін.

Виділені положення створюють умови для формування сучасної парадигми розвитку малого бізнесу в Україні, як перспективного напрямку створення конкурентно-ринкового середовища.

Список літератури:

1. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 1 червня 2010 р. № 2289-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1197-18>
2. Закон України "Про підприємництво" від 05.04.2015 № 698-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
3. Зарубіжні практики розробки стратегій розвитку малого підприємництва на регіональному рівні / Бей О., Томсон Г. – К.: К.І.С., 2013. – 48 с.
4. Зелена книга малого бізнесу України / Д.В. Ляпін, В.І. Дубровський, О.М. Піщуліна, О.П. Продан. – К.: Інститут власності і свободи, 2012. – 124 с.
5. Киндзерский Ю. Деформация института собственности в Украине и проблемы формирования эффективного собственника в неэффективном государстве / Ю. Киндзерский // Вопросы экономики. – 2010. – № 7. – С. 123-133.
6. Концептуальні підходи до спрощеної системи оподаткування в Україні / Логвіновська С.І. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwih1I>
7. Мельников О.С. Проблеми організації державних закупівель в Україні та шляхи їх вирішення / О.С. Мельников // Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку. – Вип. 2 (33).
8. Михальчинець Г.Т. Оподаткування малого бізнесу як напрям розвитку підприємництва в Україні /Т.Д. Михальчинець // «Young Scientist». – № 11 (14). – 2014. – С. 79-83.
9. Офіційний сайт «УкрЕксімБанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eximb.com/ukr/sme/loans/conditions>.
10. Положення про порядок фінансування проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва за рахунок коштів місцевих бюджетів через Державну організацію "Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області", затвердженого розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 16.07.2010 № 217 [Електронний ресурс]. – Режим доступу g.gov.ua/index.php?id=1712&tr=0
11. Фединець Н.І. Соціологія ринку // Н.І. Фединець, Ю.Б. Миронов, М.Р. Гонська [Електронне джерело] – Режим доступу: <http://kerivnyk.info/sociologia-rynku3>
12. Іртицева І.О. Державно-приватне партнерство як механізм підвищення міжнародної конкурентоспроможності в умовах глобальних викликів / І.О. Іртицева, М.І. Стегней // Вісник Хмельницького національного університету / Науковий журнал. – Хмельницький. – 2013. – № 5, Т. 1. – (204). – С. 272-275.
13. Іртицева І.О. Формування державної інвестиційної політики України в умовах неоліберальної моделі глобалізації / І.О. Іртицева, Т.В. Стройко // Науковий вісник Херсонського державного університету Вип. 2. – Херсон, ХДУ. – 2013. – С. 38-45.

Королович О. Е.

Мукачевський державний університет

РАЗВИТИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА КАК ПЕРСПЕКТИВНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ СОЗДАНИЯ КОНКУРЕНТНО-РЫНОЧНОЙ СРЕДЫ

Резюме

В статье представлена характеристика специфики развития малого бизнеса как перспективного направления создания конкурентно-рыночной среды в Украине. Так, автором доказано, что успех рыночных преобразований, а также эффективность развития региональной хозяйственной системы, в значительной степени, зависит от того, удастся ли реализовать потенциал малого предпринимательства (как динамичного и высокоомобильного сектора экономики). В частности, малый бизнес формирует те элементы региональной хозяйственной системы, без которых региональная экономика не способна развиваться. Выделенные положения создают условия для создания современной парадигмы развития малого бизнеса в Украине.

Ключевые слова: хозяйственная система, малый бизнес, подсистема удовлетворения потребительских запросов, подсистема занятости местного населения, инвестиционные проекты.

Korolovych O. E.

Mukachevo State University

THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS STRUCTURE AS PERSPECTIVE DIRECTION OF CREATING IN COMPETITIVE MARKET ENVIRONMENT

Summary

In this article is submit a characteristic of specific of development the small business structure as like as perspective direction creating of competitive market environment. Therefore the author is proven, that success of market reforms and efficiency of development the regional economic system turn on the implementation

of potential small business structure (as like as dynamic and mobile economics sector). In particular the small business structure are shapes those elements of regional economic system that create the base of regional economic development. The dedicated provisions to create conditions for the establishment of the modern paradigm of development of small business structure in Ukraine.

Keywords: the economic system, the small business structure, the subsystem of satisfaction of consumer request, the subsystem of local employment, the investment projects.

УДК 332.1:330.8

Свида І. В.

Мукачівський державний університет

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАМИ

У статті розглянуто та систематизовано основні теорії і концепції регіонального розвитку. Досліджено їх еволюцію та взаємозв'язок з точки зору використання в практичній діяльності управління регіонами. Наголошено на прикладному характері теорій та концепцій регіонального зростання та незавершеності процесу їх формування.

Ключові слова: регіональне управління, фактори розміщення, просторова економічна рівновага, полюси зростання, сталий розвиток, саморозвиток, регіональні інноваційні системи, конкурентоспроможність регіону, кластерний підхід.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки для гарантованого процвітання територій кожна країна повинна подбати про власну модель регіонального розвитку. Для цього варто постійно підбирати відповідні інструменти та вдало їх реалізовувати в практичній діяльності. Теорії регіонального розвитку слугують базою для формування концептуальних підходів, методик та інструментів успішного регіонального поступу. Діяльність представників влади повинна будуватися на науковій основі, себто без відповідних знань теорій регіонального розвитку не можна інтуїтивно визначити і сформулювати дієві моделі та механізми регіонального зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжні економісти приділяють значну увагу дослідженням теорій регіонального розвитку та мають значний досвід к цьому напрямі. В Україні окремо проблемам регіонального розвитку приділяється увага з 1990-х років. Серед найбільш відомих вітчизняних науковців, які висвітлюють теорії регіонального розвитку, варто виділити таких, як О. Білорус, В. Геєць, З. Герасимчук, М. Долішній, Д. Лук'яненко, В. Чужиков та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У наукових колах мають місце тривалі дискусії щодо актуальності практичного застосування тих чи інших теорій регіонального розвитку, які повинні лягти в основу державної регіональної політики. Нами зроблена спроба систематизувати найбільш відомі теорії і концепції регіонального розвитку, які мають практичну цінність, з точки зору їх еволюції та взаємозв'язку.

Мета статті – дослідити становлення теорій регіонального розвитку в економічній науці та практиці регіонального управління.

Виклад основного матеріалу. Проблеми та протиріччя взаємодії країн та їх регіонів сприяли виникненню ряду теорій регіонального розвитку, які з часом еволюціонували та продовжують розвиватися у контексті нових сучасних чинників. Головна практична цінність теорій регіонального зростання полягає в тому, що в їх основі лежать першочергові

ідеї для формування ефективної регіональної політики за різних умов регіонального розвитку. Теорії, що стали фундаментом для всіх наступних теорій і концепцій територіального розвитку, беруть свій початок з XIX століття. Їх виникненню передували економічні проблеми, пов'язані з освоєнням нових територій та необхідністю раціонального розміщення продуктивних сил. Сформувати виразну, систематизовану структуру усіх різновидів існуючих теорій та концепцій просторової і регіональної економіки надзвичайно складно. Нами зроблена спроба виокремити найбільш відомі течії наукової думки з теорії регіонального розвитку, які на практиці довели свою ефективність. Для цього виділені три блоки їх класифікацій, які поділені на класичні, загальні та нові (рис. 1).

Згідно із класичними теоріями та концепціями регіонального розвитку економічна вигода від господарської діяльності отримується залежно від фактора розміщення. Й. Тюнен у своїй науковій праці «Ізольована держава в її відношенні до сільського господарства і національної економіки» (1826 р.) вибудував засади *теорії розміщення сільського господарства*. Він аргументував вплив факторів відстані на прибутковість ведення сільського господарства. Згідно з його моделлю налагоджений збут товарів тільки у центральному місті, а навколо нього утворені функціональні зони у формі концентрованого кола, що дозволяють підтримувати продуктивне виробництво сільськогосподарської продукції. Й. Тюнен припускав можливість існування економічно відокремленої території, в центрі якої є велике місто, де реалізується продукція сільського господарства та інші товари. Головна увага в теорії Тюнена приділена двом чинникам – земельній ренті та транспортним витратам, що впливають на формування ціни сільськогосподарської продукції. Також науковець уперше запроваджує поняття економічного простору та акцентує на винятковій важливості географічного розташування.

Теорія індустріальних районів А. Маршалла передбачає нарощення конкурентних позицій